

Základní škola a Mateřská škola Tučapy, okres Vyškov, příspěvková organizace

Adresa školy: Tučapy 116, 683 01 Rousínov

Tel: 776 386 638, e-mail: zstucapy@centrum.cz

www.zsmstucapy.cz

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM ŠKOLNÍ DRUŽINY	
Č.j.:	50 /15
Vypracovala:	Mgr. Alžběta Záhoříková, ředitelka školy
Platnost dokumentu od:	1. 9. 2015
Poslední aktualizace k:	1. 9. 2017
Pedagogická rada projednala dne:	23. 8. 2017

I. Charakteristika zařízení, materiální, personální a ekonomické podmínky

Školní družina je zřízena podle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a řídí se podle vyhlášky MŠMT č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání.

Činnost družiny řídí vychovatelka.

Další vzdělávání probíhá formou akreditovaných kurzů

ŠD realizuje výchovnou, vzdělávací a zájmovou činnost mimo vyučování. Činnosti probíhají formou pravidelných nebo příležitostných aktivit z oblasti vzdělávací, odpočinkové, rekreační a zájmové činnosti. Družina umožňuje žákům přípravu na vyučování.

Práce školní družiny je zcela samostatnou oblastí výchovně vzdělávací činnosti a řídí se specifickými požadavky a pravidly pedagogiky volného času.

ŠD zabezpečuje žákům náplň volného času odpoledne před odchodem domů nebo do jiných zájmových aktivit. Časové rozvržení a uspořádání činnosti ŠD se řídí požadavky psychohygieny. Usilujeme o to, aby podporovalo zdravý tělesný, duševní a sociální vývoj dítěte.

Počet vychovatelů: 1

Počet oddělení: 1

Věk žáků: 1. – 5. ročník

Kapacita družiny: 30 žáků

Provoz družiny: 12:00 – 15:00

Školní družina ve svém vzdělávacím cyklu zahrnuje plán vzdělávání žáků 1. stupně ZŠ (1. – 5. ročník). Zájmové vzdělávání ve školní družině je poskytováno po dobu 10 měsíců daného školního roku. Provoz školní družiny stanovuje Vnitřní řád školní družiny.

V době vedlejších prázdnin je družina otevřená podle potřeb rodičů a organizačních možností školy.

O přijetí žáka rozhoduje ředitel na základě písemné přihlášky, jejíž součástí je písemné sdělení zákonných zástupců žáka o rozsahu docházky a způsobu odchodu žáků z družiny. Do ŠD mohou být žáci přihlášení i během školního roku, stejně jako se mohou kdykoliv na žádost rodičů odhlásit.

Úplata za ŠD je stanovena ředitelkou ve směrnici.

Vzhledem k omezeným prostorám školy (starší budova) nemá družina svůj vlastní prostor.

Ke své činnosti využívá prostory v obou třídách, včetně zahrady a hřiště u školy, popř. prostory MŠ. Prostředí vyhovuje z hlediska bezpečnosti a snadného udržování pořádku.

K ukládání oděvů a obuvi slouží žákům šatny. Pitný režim je zajištěn po celou dobu provozu ŠD.

K dispozici jsou počítače, audiotechnika, interaktivní tabule, hry, vybavení pro sport a výtvarné činnosti, keramická pec.

Bude třeba dovybavení pro lepší naplňování cílů ŠD. Např. relaxační koutek, hry, hračky, stavebnice, sportovní vybavení.

ŠD je financována z těchto zdrojů: finanční prostředky ze státního rozpočtu, příspěvek zřizovatele.

II. Bezpečnost a ochrana zdraví

Zájmové vzdělávání seznamuje účastníky s nebezpečím ohrožujícím jejich zdraví a bezpečnost, což je součástí výchovy ke zdravému životnímu stylu, chápanému jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody. Je nutné zajistit nejen bezpečnost fyzickou, ale také sociální a emocionální.

Bezpečnostní podmínky

- vhodná struktura činnosti a skladba zaměstnání,
- vhodný stravovací a pitný režim
- zdravé prostředí užívaných prostorů
- bezpečné pomůcky,
- ochrana účastníků před úrazy,
- výrazné označení všech nebezpečných předmětů a částí využívaných prostorů
- dostupnost prostředků první pomoci

Psychosociální podmínky:

- vytváření pohody prostředí, příznivé sociální klima - otevřenost a partnerství v komunikaci, úcta, tolerance, uznání, empatie, spolupráce a pomoc druhému,
- respekt k potřebám jedince a jeho osobním problémům, činnost vycházející ze zájmu účastníků a osvojování si toho, co má pro ně praktický smysl, co vede k praktické zkušenosti, všestranný prospěch dítěte je hlavním momentem v činnosti,
- věková přiměřenost a motivující hodnocení - respekt k individualitě účastníků, hodnocení v souladu s individuálními možnostmi a individuálním pokrokem, dostatečná zpětná vazba,
- ochrana před násilím, šikanou a dalšími patologickými jevy,
- spoluúčast účastníků na životě zařízení

III. Konkrétní cíle vzdělávání

Cílem výchovně vzdělávací činnosti je vést žáka k přiměřené fyzické, psychické i sociální samostatnosti. Rozvíjet základy pro jeho další rozvoj a učení, zdravé sebevědomí, sebejistotu, základy pro schopnost jednat v duchu lidských a estetických hodnot. Vést žáka k otevřené komunikaci a spolupráci.

Cíle:

- rozvíjí dítě v dovednostech a vědomostech potřebných k životu ve společnosti
- respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka
- získávání všeobecného vzdělávání nebo všeobecného a odborného vzdělání
- získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví
- umožňuje dítěti najít si své místo ve skupině
- vedení žáků k všestranné a otevřené komunikaci
- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých

- vytvářet u žáků potřebu projevovat pozitivní city a chování, jednání a prožívání životních situací (rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě)
- učit žáky aktivně rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně zodpovědný
- vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám
- připravit žáky k tomu, aby se projevovali jako svobodné a zodpovědné osobnosti, aby uplatňovali a naplňovali své povinnosti.

IV. Metody a formy vzdělávání

Pravidelná činnost

- je dána týdenní skladbou zaměstnání, kterou si každá vychovatelka vytvoří dle věkových složení a rozvrhu žáků svého oddělení.

Spontánní činnost

- četba, poslechové činnosti, klidové zájmové činnosti, samostatná četba knih a časopisů, relaxace na koberci, rozhovory s dětmi, spontánní činnost ranních a koncových družin.

Odpočinková činnost

- klidové hry a klidové zájmové činnosti (odstranění únavy po obědě).

Rekreační činnosti

- aktivní odpočinek, tělovýchovné a pohybové aktivity, výtvarné a rukodělné, dramatické, přírodovědné a vlastivědné činnosti, hudba, zpěv, tanec.

Zájmové činnosti

- řízená kolektivní nebo individuální činnost, organizované nebo spontánní aktivity.

Příprava na vyučování

- zahrnuje okruh činností souvisejících s plněním školních povinností, možnost psaní domácích úkolů po dohodě s rodiči (nepovinné), didaktické hry.

Příležitostné akce

- významnější akce, které nejsou zahrnuty do standardní týdenní skladby činnosti – slavnosti, výlety, přehlídky, aj.

Doučování

- procvičování, opakování, upevňování probraného učiva

Školní družina není pokračováním vyučování, má svá specifika – odpočinek, rekreaci i zájmové činnosti. Tomu odpovídá i náplň odpoledních činností. Činnosti jsou motivovány potřebami žáků a cíleně mířeny do různých oblastí.

V. Obsah vzdělávání

Navazuje na Školní vzdělávací program a vychází z něj. Školní družina se při tvorbě ŠVP nejvíce inspirovala kapitolou Člověk a jeho svět a umění a kultura, které jsou stanoveny pro 1. stupeň ZŠ.

K naplňování cílů slouží vybavování dítěte dostatečnými **kompetencemi**.

Kompetence k učení – dítě se učí s chutí, práci dokončuje, vybírá si vhodné způsoby k učení, umí reálně zhodnotit výsledky, pracuje samostatně – experimentuje a získané poznatky umí využít pro praxi

Kompetence k řešení problému – dítě si všímá, co se děje, hledá problémy a chce je řešit (hledá různé způsoby řešení). Dítě si umí svůj postup zdůvodnit, mělo by si uvědomit zodpovědnost za své rozhodnutí (vyhýbání se problémům nevede k řešení).

Komunikativní kompetence – dítě ovládá řeč, zdokonaluje schopnost své myšlenky vhodně formulovat, umí komunikovat se všemi přiměřeným způsobem, dokáže vyjadřovat své postoje (snaha o pozitivní myšlení). Dítě využívá různé informativní zdroje, z nich si vybírá a hodnotí reálnost informací. Kultivovaná komunikace.

Sociální a interpersonální kompetence – dítě se učí plánovat, umí odhadnout rizika svých nápadů, samostatně rozhoduje o svých činnostech, odpovídá za svoji činnost, projevuje citlivost, empatii, rozpoznává vhodné a nevhodné chování, podílí se na příznivé atmosféře ve skupině, dokáže se prosadit i podřídit, je schopno respektovat jiné, vytváří si představu o sobě samém, ovládá své jednání (zdravé sebevědomí)

Občanská kompetence – dítě si uvědomuje svá práva i povinnosti, vnímá nespravedlnost, agresivitu, šikanu (dovede se ji rozpoznat), dbá na své zdraví, uznává naše i cizí tradiční hodnoty, respektuje a chrání tradice, projevuje pozitivní postoj k přírodnímu prostředí

Kompetence k trávení volného času – dítě se zorientuje v možnostech smysluplného trávení volného času, umí si vybrat zájmovou činnost dle vlastních dispozic, rozvíjí své zájmy v organizovaných skupinách i individuálních činnostech, dokáže říct NE nevhodným nabídkám

Strategií pedagogické práce ve školní družině je **respektování požadavků volného času** :

Požadavek dobrovolnosti – všechny činnosti, které děti vykonávají by měly být na základě dobrovolnosti. Důležitá je motivace.

Požadavek pedagog. ovlivňování volného času – nabízíme pestrou škálu činností, aby si děti „měly z čeho vybírat“

Požadavek zájmovosti a zajímavosti – vycházet ze zájmu dětí. Činnosti by se měly zajímavě prezentovat.

Požadavek aktivity – v činnosti by měli být aktivní všichni zúčastnění

Požadavek citovosti a citlivosti – činnosti by měly navozovat kladné emoce a přinášet radost, k hodnocení je třeba přistupovat citlivě

Požadavek seberealizace – dítě by se mělo v konkrétní činnosti najít, dělat ji rádo a měla by ho uspokojit

Obsah výchovně vzdělávací činnosti

Obsah výchovně vzdělávací činnosti je zpracován jako nabídka činností, ze které si vychovatelky vybírají podněty pro vlastní realizační plány. Vychovatelky mají dostatek prostoru k tvořivé práci, mohou ji volně přizpůsobovat v rámci svých oddělení konkrétním žákům a upravovat je v souladu s jejich dosavadní zkušeností i s jejich aktuálními zájmy.

ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Místo, kde žijeme

Tematický okruh zahrnující poznávání nejbližšího okolí, organizaci života nejen v rodině, ale také mimo ni.

U nejmenších dětí jde např. o tematické vycházky do okolí jejich bydliště, školy apod. Zde je nutná aplikace dopravní výchovy – didaktické hry s dopravními značkami.

V rámci výtvarné výchovy společný náskres našich vesnic (Luleč, Nemojany, Tučapy). Může následovat zhotovení modelu vesnic – budov, návsi a zejména pozemních komunikací z papírových krabiček a kartonů, kamínků, větviček a dalších přírodnin nasbíraných dětmi během vycházek.

Děti se postupně seznamují s místem, ve kterém žijí, poznávají důležité instituce a budovy, kolem kterých denně procházejí a učí se znát, k čemu slouží.

Součástí tohoto tematického okruhu je také získávání úcty k místním tradicím a znalost regionálních pověstí. Zařazujeme zde vycházky na místa, ke kterým se vztahují místní pověsti, ale také poslechovou činnost a prvky dramatické výchovy.

Nesmíme opomíjet ani život v rodině – vedeme rozhovory o životě v rodině i v kolektivu, vzájemných vztazích mezi jednotlivými členy apod.

Lidé kolem nás

V tomto tematickém okruhu se děti učí osvojování zásad vhodného chování tedy zvyšování a posilování sociálních kompetencí, odstraňování nedostatků v psychické regulaci chování,

posilování komunikačních dovedností, schopnosti najít své místo ve skupině a ve společnosti a zejména formování životních postojů.

Prvořadě je osvojování a dodržování základů společenského chování:

- a) kultivování verbálního i neverbálního projevu – rozvoj slovní zásoby a její přiměřené používání za osobního příkladu vychovatelky (zdravení, komunikace, poděkování, ...). Je možné využít prvků hry, drobných dramatických improvizací, mediální výchovy...
- b) naučit se umění naslouchat druhým – děti se učí hrou potlačovat sobecké tendence a vnímat i přijímat názory ostatních.
- c) naučit se komunikovat i uplatňovat ve skupině – vhodné kolektivní hry, při nichž se kolektiv stmeluje a děti se učí vzájemně spolupracovat. Možnost využití dalších činností např. výtvarné, tělesné, dramatické výchovy – společné projekty, soutěže...
- d) naučit se komunikovat v různých sociálních prostředích a situacích – děti se učí adekvátně reagovat na nejrůznější podněty prostředí, ve kterém se nacházejí a na danou situaci – velmi vhodná „hra na něco“ a následná reflexe dětí (kino, divadlo, dopravní prostředky, ...) Pěstujeme potřebné vědomosti, dovednosti a postoje v sociálních vztazích – formování osobnosti dítěte.
- e) společné stanovení obecných pravidel slušného chování – děti sestaví desatero základních pravidel a dbají na to, aby byla tato pravidla dodržována. Učíme se objektivnímu sebehodnocení vlastního jednání, odpovědnosti za své chování i tomu, jak nést důsledky svých činů.
- f) posilujeme autoregulační systémy – (naučit se řídit sám sebe) – prostřednictvím her cvičíme překonávání mezních situací. Využíváme i sportovních aktivit jako např. soutěžení v družstvech i jednotlivců, míčové hry jako prostředek k vyrovnání se s nedostatky a neúspěchy. Učíme děti nerezignovat, ale naopak usilovat o úspěšné řešení. K tomu slouží také didaktické hry a vědomostní soutěže a kvízy popř. kombinace sportovních a vědomostních, výtvarných i pěveckých soutěží. Dbáme o to, aby každé dítě našlo prospěšné uplatnění v některém oboru a vždy se snažíme o kladné, pozitivní hodnocení jako motivaci k další činnosti.

Lidé a čas

Těžištěm tohoto tematického okruhu je především vybudování správného režimu dne nejen v domácím prostředí, ale také dodržování určitého pravidelného režimu ve škole a ve ŠD.

- 1) naučit se úctě k času druhých – takt, tolerance, ohleduplnost a porozumění.....
- 2) adekvátně a smysluplně využívat svůj čas
- 3) vybudovat návyky na pravidelnou přípravu na vyučování

Děti se učí znát hodnotu času i to jak se svým časem nakládat. Naučí se pravidelnosti a dodržování denního režimu.

V družině děti diskutují o tom, jak tráví svůj volný čas, projevují své názory na to, co je správné a co by se mělo v jednotlivých případech pozměnit. Následně si společně vytvoříme denní plán družiny, podle kterého budou probíhat jednotlivé činnosti a děti se ho naučí s výjimkou mimořádných akcí jako jsou besídky, výlety, návštěvy výstav atd. akceptovat i dodržovat.

Rozmanitost přírody

Prostřednictvím tohoto tematického okruhu se děti seznamují s proměnlivostí živé a neživé přírody. Součástí tohoto okruhu je plánování tematických vycházek, pobytů v přírodě, pozorování změn a následné zpracování získaných poznatků. Děti se učí kladnému vztahu k přírodě a přírodnímu bohatství, které je nutno zachovat jako cenné dědictví pro příští generace. Podnikáme vycházky k rybníku, potoku nebo do okolních lesů. Učíme se poznávat byliny a povídáme si o jejich prospěšnosti a využití. Děti se stávají postupně aktivními ochránci přírody – sbíráme papír, prázdné PET lahve, třídíme odpady a vysvětlujeme si k čemu je to dobré. Sázíme a sejeme květiny, o které se děti následně starají. Využíváme přírodní materiály při zhotovování rozmanitých výrobků v rámci pracovní výchovy.

Člověk a jeho zdraví

V tomto tematickém okruhu se učí děti sebepoznání. Získávají poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a odpovědnosti za své zdraví.

Spadá sem péče o osobní hygienu, stravovací a pitný režim – školní družina je vybavena přístrojem se zásobníkem na pitnou vodu. Zpočátku je nutné dětem připomínat nutnost dodržování pitného režimu, ale brzy jsou děti samostatné a navštěvují pitný koutek bez připomínání během veškerých činností v družině.

Do této oblasti dále náleží prevence úrazů a dbaní o bezpečnost, což je nutné dětem vštěpovat neustále a to ihned po nástupu do družiny na začátku školního roku – viz. vypracované **POUČENÍ O BEZPEČNOSTI PRO ŠD.**

Učíme se s dětmi ošetřit drobná poranění v rámci první pomoci a jak přivolat odbornou pomoc. Tyto aktivity můžeme provádět formou hry, popřípadě besedou se zdravotníky a ukázkami první pomoci. Nacvičujeme také telefonické přivolání rychlé pomoci.

Učíme se jak a proč se otužovat a také proč je důležitý tělesný pohyb. Věnujeme se sportovním aktivitám v tělocvičně nebo na hřišti, plaveckému výcviku a především pravidelnému pobytu na čerstvém vzduchu.

Do této oblasti patří také naučit se nepodléhat cizím vlivům jako je kouření, konzumace alkoholu, drogové závislosti, ale také závislosti na virtuálních drogách (televize, video, počítač...)

UMĚNÍ A KULTURA

Hudební výchova: Rádi si zpíváme, tančíme, posloucháme....

Výtvarná výchova: Spontánní i řízené vyjádření výtvarného projevu formou kresby, malby, koláží, práce s přírodními materiály, keramika, šití.....

VI. Podmínky pro vzdělávání žáků se SVP, pro nadané žáky

Při vzdělávání žáků se *speciálními vzdělávacími potřebami* úzce spolupracuje vychovatelka ŠD se školou, především při stanovení vhodných forem integrace a forem práce. Je seznámena se závěry odborného posudku žáka vydaného školským poradenským zařízením. Taktéž probíhá intenzivní spolupráce s rodiči u dětí se zdravotním znevýhodněním. Je zohledněno přiměřené zatížení v případě pohybových aktivit, vycházek. Třídní učitelé a zákonní zástupci jsou povinni informovat o všech změnách zdravotního stavu dítěte. *Rozvoj mimořádně nadaných žáků* je zajištěn vytvářením podmínek k rozvíjení jejich nadání zabezpečením dostatku studijního materiálu, přístupu k internetu, individuální práci se žákem, vytvářením podnětného prostředí k rozvoji jejich tvořivosti.

VII. Závěr

Dbáme na to, aby veškeré činnosti ŠD byly založeny na dobrovolnosti a ochotě dětí účastnit se nabízených aktivit, aby se ŠD stala místem, ve kterém děti stráví smysluplně a plnohodnotně svůj volný čas. Usilujeme o to, aby se děti vracely domů obohaceny novými zkušenostmi a zážitky, potřebnými pro rozvoj osobnosti a především člověka uznávajícího nejen své hodnoty, ale i tolerantního k hodnotám druhých lidí.

VIII. Příloha 1 – Tematický plán Příloha 2 – Časový plán vzdělávání ve školní družině (každoročně aktualizován)

Tematický plán

- **Odpočinkové činnosti**
 - vytváření celkové duševní pohody dětí
 - klidové činnosti /poslechové, individuální hry, klid po obědě/
 - relaxace, četba, kvarteta, odpočinek na koberci, vyprávění – dialog s dětmi
 - stolní hry, společenské hry
- **Rekreační činnosti**
 - hry s pohybovými prvky, stolní hry, malování, volné hry
 - vycházky, sportovní hry, míčové hry
 - pohybové aktivity na čerstvém vzduchu
 - konstruktivní a tematické hry
- **Příprava na vyučování**
 - didaktické hry, hry k upevnování učiva
 - rozšiřování poznatků z vyučování
 - rébusy, křížovky, osmisměrky, sudoku, hádanky
- **Sebeobslužné činnosti**
 - zásady stolování
 - zásady osobní hygieny, péče o vlastní věci, pořádek v osobních věcech
 - úklid po skončení jednotlivých činností
- **Zájmové činnosti:**
 - Přírodovědné
 - vycházky do přírody, pozorování
 - rozvoj zájmu o přírodu
 - ochrana životního prostředí
 - ekologická problematika
 - výchova k ohleduplnému přístupu k přírodě
 - Sportovní
 - zdokonalování fyzické zdatnosti
 - přirozená pohybová aktivita
 - kolektivní hry – vytváření smyslu pro fěr hru
 - potlačování nesportovního chování
 - Společensko – vědní
 - vytváření zájmu o společenský život
 - tradice a zvyky po celý rok
 - vytváření zájmu o historii
 - Estetické (výtvarné, hudební)
 - probouzení zájmu o hudbu
 - zdokonalování v oblasti kresby, malby

- Pracovní
 - montáže a demontáže staveb, netradiční stavby
 - rozvoj zájmu o samostatnou tvořivou práci
 - rozvoj představivosti
 - práce s různými materiály

- Doučování - procvičování, opakování, upevňování probraného učiva